

Asia: OM 60/08/2013

AHVENANMAAN ITSEHALLINNON KEHITTÄMINEN – AHVENANMAA-KOMITEAN 2013 LOPPUMIETINTÖ

Lausuntopyyntö

1 luku Ahvenanmaan itsehallinto

-

2 luku Maakuntapäivät ja Ahvenanmaan hallitus

-

3 luku Ahvenanmaan kotiseutuoikeus

-

4 luku Ahvenanmaan maaherra ja Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunta

-

5 luku Lainsäädäntö

- lausunnonantajista viranomaistahoja pyydetään oman hallinnonalansa näkökulmasta arvioimaan 26, 28 ja 30 §:n toimivaltuetteloissa lueteltujen toimivalta-alojen otsikointia ja niiden perusteluja, ovatko ne oikeita ja riittäviä, mitä täydennyksiä tarvittaisiin? Ovatko niissä käytetyt juridiset käsitteet ajan tasalla ja oikeita?- lausunnonantajista viranomaistahoja pyydetään oman hallinnonalansa näkökulmasta arvioimaan yleisellä tasolla lakiehdotuksen 28 §:n hallinnollisia, taloudellisia ja muita vaikutuksia, jotta näistä voitaisiin kertoa laajemmin hallituksen esityksessä.

Lakiehdotuksen 28.1 §:n 12 kohta (mittayksiköt, mittalaitteet ja mittamenetelmät)

Lakiehdotusta tulisi tarkentaa ja rajata, jotta se olisi mittayksiköistä ja mittanormaalijärjestelmästä annetun lain (1156/1993) sekä mittauslaitteista annetun lain (707/2011) periaatteiden ja toimivaltajaon mukainen.

Mittayksiköt

Mittayksiköistä ja mittanormaalijärjestelmästä annetulla lailla (1156/1993) vahvistetaan noudatettavaksi kansainvälinen mittayksikköjärjestelmä, täsmennetään kansallisen mittanormaalijärjestelmän toiminnan edellytyksiä ja järjestetään kansallinen kalibrintipalvelu. Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy huolehtii lain nojalla kansallisten mittanormaalien ylläpidosta ja jäljitettävyydestä sekä kalibrintipalveluiden saatavuudesta.

Jos Ahvenanmaa saisi toimivallan säätää mittayksiköistä, tulisi edellä mainittua lakia muuttaa vastaavasti. Maakunnan tulisi liittyä osaksi kansainvälistä mittayksikköjärjestelmää Suomen valtion rinnalle. Lisäksi maakunnalla tulisi olla Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:tä vastaava organisaatio huolehtimassa mittayksikköjärjestelmän ja mittanormaalien ylläpitoon liittyvistä tehtävistä maakunnassa.

Tukes katsoo kuitenkin, että mittayksiköistä on voitava säätää vain valtakunnallisesti. Jos mittayksiköihin liittyvä lainsäädäntövalta olisi mahdollista siirtää Ahvenanmaan maakunnalle lakiehdotuksen mukaisesti, on ainakin teoriassa mahdollista, että maakunnassa ryhdytään käyttämään valtakunnasta poikkeavia mittayksiköitä. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista varsinkaan kaupankäyntiin liittyvien mittausten vertailtavuuden ja luotettavuuden kannalta.

Mittauslaitteet ja mittausmenetelmät

Mittauslaitteista ja mittausmenetelmien luotettavuudesta säädetään mittauslaitelaissa (707/2011). Mittauslaitteista on Euroopan unionin tuotelainsäädäntöä mittauslaitedirektiivissä (2014/32/EU) ja vaakadirektiivissä (2014/31/EU). Kyseiset direktiivit on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä mittauslaitelaila ja sen nojalla annetuilla valtioneuvoston asetuksilla (asetukset 1431/2016 ja 1432/2016). Mittauslaitelaissa säädetään lisäksi direktiivien soveltamisalojen ulkopuolelle jäävien mittauslaitteiden vaatimuksista.

Euroopan unionin tuotedirektiivien kansallisessa toimeenpanossa on Suomessa toimittu valtakunnallisesti. Ahvenanmaan maakunnalla ei ole tuotedirektiivejä vastaavaa maakunnan omaa lainsäädäntöä. Tuotedirektiivien markkinavalvonta on keskitetty valtakunnallisesti yhdelle viranomaiselle, esimerkiksi mittauslaitteissa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle (Tukes). Maakunnalle ei ole säädetty tuotedirektiivien markkinavalvontatehtäviä tai toimivaltaa.

Kulutusmittaukseen, kaupankäyntiin ja vastaavaan toimintaan käytettävien mittauslaitteiden luotettavuutta varmistetaan mittauslaitelain mukaisesti käytönaikaisilla varmennuksilla. Varmennuksia tekevät Tukesin hyväksymät mittauslaitelain tarkastuslaitokset. Käytönaikaisen varmennuksen vaatimus koskee myös Ahvenanmaan maakunnassa käytettäviä mittauslaitteita ja varmennus on teetettävä Tukesin hyväksymillä tarkastuslaitoksilla.

Ottaen huomioon, että mittauslaitteiden vaatimuksista on säädetty EU:n tuotedirektiiveissä ja mittauslaitteiden luotettavuutta on varmennettava tarkastuslaitoksen tekemillä käytönaikaisilla varmennuksilla, ei ole tarkoituksenmukaista, että mittauslaitteita tai mittausmenetelmiä koskevaa lainsäädäntövaltaa olisi mahdollista siirtää Ahvenanmaan maakunnalle. Ahvenanmaan maakunnalla pitäisi tällöin olla edellytykset toimia mittauslaitteita koskevien tuotedirektiivien markkinavalvontaviranomaisena sekä hyväksyä maakuntaan tarkastuslaitoksia tekemään mittauslaitteiden käytönaikaisia varmennuksia.

Miltä osin mittauslaitteisiin liittyvää lainsäädäntövaltaa voisi olla tarkoituksenmukaista siirtää Ahvenanmaan maakunnalle

Tukes ja aluehallintovirastot toimivat nykyisin mittauslaitelain valvontaviranomaisina. Tukes toimii mittauslaitteiden tuotedirektiivien markkinavalvontaviranomaisena ja valvoo mittauslaitteiden käyttöä. Tukesin lisäksi aluehallintovirastot valvovat alueillaan mittauslaitteiden käytönaikaisten varmennusten teettämistä mittauslaitelain mukaisesti.

Tukes hoitaa mittauslaitteiden tuotedirektiivien ja mittauslaitteiden käyttöön liittyviä valvontatehtäviä myös Ahvenanmaalla. Lisäksi Ahvenanmaan maakunnassa mittauslaitteiden käytön valvontaa tekee Statens Ämbetsverk på Åland.

Voisi olla tarkoituksenmukaista, että mittauslaitteiden käytönaikaiseen varmennukseen liittyvä valvontatehtävä voitaisiin siirtää maakunnalle. Tämä vastaisi nykyistä mittauslaitteiden valvonnan työnjakoa muualla Suomessa, minkä mukaisesti aluehallintovirastot tekevät alueillaan mittauslaitteiden käytönaikaisten varmennusten valvontaa Tukesin rinnalla. Tässä on kuitenkin otettava huomioon, että tällä hetkellä valtakunnallisesti harkitaan mittauslaitteiden valvonnan keskittämistä Tukesiin aluehallintovirastoilta. Toisin sanoen mittauslaitteiden käytönaikaisen varmennuksen valvonnan siirtäminen maakunnalle olisi ristiriidassa mittauslaitteiden valvonnan yleisen keskittämistavoitteen kanssa.

Ahvenanmaan maakunnalla voisi olla erityislakeihin liittyviä mittauksen valvontatehtäviä. Mittauslaitelaki on yleislaki, jota ei sovelleta siltä osin, kuin mittaukseen sovelletaan jotakin erityislakia. Esimerkkinä erityislaista on puutavarakaupan mittauksesta annettu laki (414/2013). Erityislaissa säädetty mittaukseen liittyvät viranomaistehtävät tai niihin rinnastettavat tehtävät voitaisiin siirtää Ahvenanmaan maakunnalle. Tämä vaatii tapauskohtaista harkintaa ja maakunnan käytettävissä olevien viranomaisresurssien huomioon ottamista.

Lakiehdotuksen 28.1 §:n 15 kohta (jalometallien valmistus ja leimaus sekä jalometallia sisältävien esineiden kauppa)

Jalometallien valmistuksen sijasta tulisi puhua jalometallituotteiden valmistuksesta.

Jalometallituotteita koskevaan lainsäädäntöön liittyy erityispiirteitä, jotka tulisi ottaa huomioon valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välisessä toimivallanjaossa. Näitä erityispiirteitä ovat mm. se, että jalometallituotteiden osalta ei ole olemassa EU:n harmonisointisääntelyä, jalometallituotteita koskee Wienissä 15 päivänä marraskuuta 1972 jalometallituotteiden tarkastuksesta ja leimauksesta tehty yleissopimus (SopS 17/1975) sekä tähän sopimukseen sisältyvät jäsenyysoikeudet, kuten valtuutetun tarkastuslaitoksen nimeäminen.

Mahdollisen lainsäädäntövallan siirtämisen osalta tulisi tarkastella myös kansalliseen lainsäädäntöön sisältyviä velvoitteita. Esim. tarkastuslaitoksesta ja sen tehtävistä säädetään myös kansallisissa säädöksissä. Perustaisiko Ahvenanmaan maakunta oman tarkastuslaitoksen? Entä rekisteröisikö Ahvenanmaa omat nimileimansa ja miten ne erotettaisiin valtakunnan leimoista? Jalometallituotteista annetun lain (1029/2000) mukaan Tukes hyväksyy nimileimat ja pitää niistä rekisteriä.

Tukesilla on ollut mahdollisuus kommentoida asiaa työ- ja elinkeinoministeriölle, kun ministeriö on valmistellut omaa lausuntoaan. Tältä osin Tukes viittaa työ- ja elinkeinoministeriön lausuntoon.

Lakiehdotuksen 30.1 §:n 19 kohta (lääkkeet ja lääkkeenomaiset tuotteet, huumaavat aineet sekä myrkkujen valmistaminen ja niiden käyttötarkoituksen vahvistaminen)

Kohdassa puhutaan myrkkujen valmistamisesta ja niiden käyttötarkoituksen vahvistamisesta. Tämä ilmaisu ei ole voimassa olevan vaarallisia kemikaaleja koskevan lainsäädännön mukainen eikä ilmaisu voida siten siirtää sellaisenaan uuteen lakiin voimassa olevasta Ahvenanmaan itsehallintolaista. Esimerkiksi nykyisin voimassa olevassa kemikaalilaissa (599/2013) ei säädetä sellaisesta käsitteestä kuin ”myrkky”. Ehdotuksessa ei ole kuvattu tarkemmin, mitä tarkoitetaan myrkkijä koskevalla lainsäädännöllä taikka myrkkujen valmistamisella ja niiden käyttötarkoituksen vahvistamisella. Ehdotuksesta ei esimerkiksi käy ilmi, liittyykö se joltain osin vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettuun lakiin (390/2005). Kohta tulisi muuttaa nyky-lainsäädäntöä vastaavaan muotoon sen mukaisesti, mitä ilmaisuilla on tarkoitettu. Tämä kommentti liittyy myös lakiehdotuksen 48.1 §:n 5 kohtaan.

6 luku Tuomiovalta

-

7 luku Hallinto

-

8 luku Aloite, neuvottelu, kuuleminen, virka-apu ja toimivaltariidat

-

9 luku Ahvenanmaan talous

-

10 luku Kansainväliset velvoitteet

-

11 luku Euroopan unionin asiat

-

12 luku Virkakieli ja kielelliset oikeudet

-

13 luku Erityisiä säännöksiä

-

14 luku Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

-

Suhde perustuslakiin ja lainsäätämisyjärjestykseen

-

Yleisperustelut (Nykytila ja sen arviointi, Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset, Esityksen vaikutukset, Hallituksen esityksen valmistelu)

-

Muuta

-

Peltonen Kimmo
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes

Karjalainen Sanna-Mari
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes